

Lausuntopyyntö: Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta annetun direktiivin (NKV-direktiivi) täytäntöönpano; työryhmien mietintö

Asia: Lausunto VN/26873/2024

Viite: Oikeusministeriön lausuntopyyntö

Lausunnon antaja: Lounais-Suomen poliisilaitos (Jutta Karrento, rikoskomisario)

1. Tausta

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/1385, annettu 14 päivänä toukokuuta 2024, naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta tuli voimaan 13.6.2024. Jäsenvaltioiden on saatettava direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 14.6.2027.

Oikeusministeriö asetti 5.5.2025 työryhmän, jonka tehtävänä oli arvioida NKV-direktiivin edellyttämät lainsäädäntömuutostarpeet ja valmistella tarvittavat muutosehdotukset. Osana tätä tehtäväänsä työryhmän tuli arvioida sekä laatia tarvittavat lainsäädäntömuutokset, olisiko lapsen läsnä ollessa tehtyä pahoinpitelyä tai muuta rikosta jatkossa pidettävä rangaistuksen koventamisperusteena tai omana rikostyyppinään sekä voiko kyseinen seikka tulla arvioitavaksi myös vaikka lapsi ei olisi tekijän tai uhrin läheinen. Työryhmän tuli laatia ehdotuksensa siten, että NKV-direktiivin edellyttämät rangaistusten korotukset toteutuvat. Työryhmän tuli laatia mietintönsä hallituksen esityksen muotoon. Työryhmän toimikaudeksi asetettiin 7.5.2025 - 28.2.2026.

Työryhmän tehtävänantoa täsmennettiin asettamispäätöksen muutoksella 23.2.2026 ja samalla työryhmän toimikautta jatkettiin 30.4.2026 saakka. Tehtävänannon täsmennyksen mukaan NKV-direktiivin 8 artiklasta johtuvat lainsäädännön muutostarpeet valmistellaan erillisessä hankkeessa (OM032:00/2025).

Työryhmän jäseniksi nimettiin edustajat oikeusministeriöstä, sisäministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä, Poliisihallituksesta, Syyttäjälaitoksesta, Helsingin hovioikeudesta, Satakunnan kärjäoikeudesta, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta, Suomen Asianajajista sekä Rikosuhripäivystyksestä. Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunnan pääsihteeri toimi työryhmässä pysyvänä asiantuntijana.

Oikeusministeriö pyytää lausuntoa Lounais-Suomen poliisilaitokselta naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta annetun direktiivin (NKV-direktiivi) täytäntöönpanoa koskevasta työryhmämietinnöstä.

2. Aluksi

Lounais-Suomen poliisilaitos kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto työryhmän mietinnöstä. Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan tehostaminen on erittäin tärkeä yhteiskunnallinen tavoite, joka tukee sekä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista että rikosten ennalta estämistä ja rikosvastuun toteutumista.

Poliisi pitää myönteisenä sitä, että direktiivin täytäntöönpanossa korostetaan uhrien suojaa, viranomaisten yhteistyötä sekä väkivallan tunnistamisen ja puuttumisen varhaista vaihetta.

3. Nykytila

Työryhmän arvio siitä, että Suomen voimassa oleva lainsäädäntö täyttää jo pääosin direktiivin vähimmäisvaatimukset, vaikuttaa poliisin näkökulmasta perustellulta. Suomessa on jo ennestään vahva oikeudellinen ja operatiivinen järjestelmä lähisuhdeväkivallan ja naisiin kohdistuvan väkivallan käsittelyyn, mutta direktiivi edellyttää joillakin osa-alueilla käytäntöjen yhdenmukaistamista, täsmentämistä ja osin lainsäädännöllisesti vahvistamista.

Direktiivin vähimmäisvaatimusten voidaan poliisin näkökulmasta arvioida kohdistuvan erityisesti seuraaviin osa-alueisiin:

- Väkivallan kriminalisoinnin ja tunnistamisen kattavuus
Direktiivi edellyttää, että tietyt väkivallan muodot, mukaan lukien digitaalinen väkivalta (esim. verkkovainoaminen, intiimien kuvien luvaton levittäminen ja verkkohäirintä), ovat selkeästi tunnistettuja ja tehokkaasti rikosoikeudellisesti katettuja. Suomessa pääosa näistä teoista on jo rangaistavia rikoslain nojalla, mutta direktiivi korostaa ilmiöiden yhdenmukaista määrittelyä EU-tasolla sekä systemaattista soveltamista
- Riskinarviointi ja uhrien suojaaminen
Direktiivi edellyttää, että riskinarviointi tehdään varhaisessa vaiheessa ja järjestelmällisesti kaikissa lähisuhdeväkivaltatapauksissa. Suomessa poliisilla on jo käytössä vakiintunut riskinarviointimenettely, mutta direktiivi korostaa niiden yhdenmukaista ja dokumentoitua käyttöä sekä viranomaisten välistä tiedonvaihtoa. Riskinarviota sovelletaan valtakunnallisesti todennäköisesti hyvin eri tasoisesti. Haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden lähisuhde- ja perheväkivallasta aiheutuvaa riskinarvio ei ole samantyyppisesti vakiintunutta.
- Ilmoittamisen ja rikosprosessin esteettömyys
Vähimmäisvaatimukseen kuuluu, että rikosilmoituksen tekeminen on helppoa, saavutettavaa ja uhria suojaavaa. Suomessa järjestelmä täyttää pääosin tämän vaatimuksen, mutta direktiivi korostaa erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien uhrien (esim. maahanmuuttajat, vammaiset) esteettömän pääsyn palveluihin.
- Uhrien oikeudet ja tukipalvelut
Direktiivi edellyttää riittäviä tukipalveluja, kuten kriisiapua, turvakoteja ja oikeudellista neuvontaa. Suomessa nämä palvelut ovat olemassa, mutta direktiivi painottaa palveluiden

saatavuuden tasalaatuisuutta koko EU-alueella sekä varhaisen ohjauksen merkitystä poliisin ja muiden viranomaisten toimesta.

- Koulutus ja viranomaisosaaminen

Vähimmäistasoon kuuluu, että poliisilla ja muilla viranomaisilla on riittävä koulutus väkivallan tunnistamiseen, uhrien kohtaamiseen sekä traumainformoituun työotteeseen. Suomessa koulutusta järjestetään, mutta direktiivi voi edellyttää sen systemaattista vahvistamista ja yhtenäistämistä.

4. NKV-direktiivin keskeiset ehdotukset

Työryhmä on arvioinut, että voimassa oleva lainsäädäntö täyttää suurimman osan NKV-direktiivin velvoitteista. Siltä osin kuin kansallinen lainsäädäntö ei täytä direktiivin vähimmäisvaatimuksia, työryhmä ehdottaa muutoksia esitutkintalakiin, rikoslakiin, yhdenvertaisuusvaltuutetusta annettuun lakiin, terveydenhuoltolakiin sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin.

4.1 Asianomistajan suojelutarpeen arviointi ja sen laajentaminen

Esityksessä ehdotetaan esitutkintalakiin uutta seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajaan kohdistuvan väkivallan riskin ja suojelun tarpeen arviointia koskevaa pykälää. Pykälä velvoittaisi esitutkintaviranomaista arvioimaan jatkossa kaikkien tällaisten asianomistajien riskin joutua uudelleen väkivallan uhriksi sekä toteuttamaan tarvittavia toimenpiteitä asianomistajan suojelemiseksi. Pykälä pitäisi sisällään myös tiedonvaihtoa koskevia säännöksiä, joiden avulla varmistettaisiin esitutkintaviranomaisen mahdollisuus saada ja luovuttaa muilta tahoilta asianomistajaa koskevia henkilötietoja hänen suojelun- ja tukitarpeensa arvioimiseksi

Lounais-Suomen poliisi toteuttaa jo nykyisellään em. toimintamallia lähisuhdeväkivallan sekä seksuaalirikoksen asianomistajaa kohtaan lähes poikkeuksetta. Ehdotuksen vahvuutena on, että se korostaa arvioinnin rakenteellisuutta ja yhtenäisyyttä, mikä tukee nykyisten käytäntöjen yhdenmukaistamista valtakunnallisesti. Tämä on linjassa direktiivin vähimmäisvaatimuksen kanssa, jonka mukaan suojelun tarpeen arvioinnin tulee olla järjestelmällistä eikä yksittäisen virkamiehen harkinnan varassa ilman yhtenäisiä kriteereitä.

Direktiivin näkökulmasta keskeinen lisäarvo liittyy myös siihen, että arvioinnissa tulee huomioida erityisesti toistuvan väkivallan ja eskaloitumisriskin tunnistaminen sekä haavoittuvassa asemassa olevat uhrit. Ehdotus tukee tätä tavoitetta, mutta sen toimeenpano edellyttää poliisilta riittävää koulutusta sekä toimivia tietojärjestelmiä, jotta riskitiedot siirtyvät tehokkaasti viranomaisten välillä.

Lounais-Suomen poliisilla on jo käytössään prosessikaavio sekä toimintamallit liittyen lähisuhdeväkivallan riskinarvioon. Suojelutarpeen arviointi on siis jo käytännössä toteutettavissa nopeasti ja osana päivittäistä poliisitoimintaa ilman merkittävää prosessuaalista kuormitusta.

Ehdotuksessa riskinarviointi ehdotetaan myös tehtäväksi asianomistajan lapseen tai hänen kanssaan samassa kotitaloudessa asuvalle, joka on riippuvaisessa asemassa asianomistajaan, joka on muodollisesti rikosprosessissa todistajan asemassa. Poliisi pitää ehdotusta riskinarvioinnin

ulottamisesta myös asianomistajan lapseen tai hänen kanssaan samassa kotitaloudessa asuvaan, asianomistajaan riippuvaisessa asemassa olevaan henkilöön lähtökohtaisesti perusteltuna lähisuhdeväkivallan kokonaisvaltaisen vaikutuspiirin huomioimiseksi.

Poliisi katsoo kuitenkin, että tällaisen laajennetun riskinarvioinnin ensisijainen toteuttamisvastuu tulisi olla muilla viranomaisilla, erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollolla sekä lastensuojeluviranomaisilla. Näillä toimijoilla on lähtökohtaisesti paras asiantuntemus ja toimivalta arvioida lasten ja muiden haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden kokonaistilannetta, palvelutarpeita ja suojelun tarvetta.

Poliisi rooli tulisi tältä osin painottua rikosprosessin ja akuutin turvallisuustilanteen arviointiin sekä tarvittaessa viranomaisyhteistyön käynnistämiseen ja tietojen välittämiseen toimivaltaisille tahoille.

Poliisi korostaa lisäksi, että toimivan kokonaisuuden edellytyksenä on selkeä työnjako sekä tehokas ja oikea-aikainen tiedonkulku eri viranomaisten välillä. Näin voidaan varmistaa, että riskit tunnistetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja että asianomaiset saavat tarkoituksenmukaiset suojelu- ja tukitoimet.

Poliisi pitää tärkeänä, että mahdollinen sääntely ei lisää päällekkäistä arviointia, vaan tukee olemassa olevia moniammatillisia rakenteita ja selkeyttää viranomaisten vastuita.

4.2 Ehdotus erityisen suojelun tarpeessa olevan asianomistajan kuulustelua koskevien säännösten laajentamisesta koskemaan seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajan lasta tai asianomistajan kanssa samassa kotitaloudessa asuvaa hänestä riippuvaisessa asemassa olevaa henkilöä, joka on muodollisesti rikosprosessissa todistajan asemassa

Poliisi pitää ehdotusta erityisen suojelun tarpeessa olevan asianomistajan kuulustelua koskevien säännösten laajentamisesta koskemaan myös seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajan lasta tai muuta samassa kotitaloudessa asuvaa, asianomistajaan riippuvaisessa asemassa olevaa henkilöä, joka on rikosprosessissa todistajan asemassa, lähtökohtaisesti kannatettavana ja tavoitteiltaan perusteltuna.

Poliisi kuitenkin toteaa, että ehdotuksen tavoitteet toteutuvat jo nykykäytännössä varsin laajasti. Esitutkinnassa arvioidaan jo nykyisin tapauskohtaisesti kuulusteltavan henkilön haavoittuvuutta ja erityisen suojelun tarvetta, ja erityisesti lasten sekä muiden riippuvaisessa asemassa olevien henkilöiden kohdalla sovelletaan käytännössä jo vakiintuneesti suojelutoimia ja erityisiä kuulustelujärjestelyjä. Kuulustelut pyritään suunnittelemaan ja toteuttamaan tapauskohtaisesti siten, että se palvelee juuri kyseisen henkilön tarpeita ja tilannetta huomioiden. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että kuulustelu voidaan suorittaa sille suunnitellussa tilassa, lapsen opinahjossa, päiväkodissa, asianomistajan kotona ja niin edelleen.

Poliisi katsoo, että nykyinen joustava ja tapauskohtainen arviointimalli mahdollistaa tarkoituksenmukaisen suojelun ilman, että sääntelyä välttämättä on tarpeen olennaisesti laajentaa.

Poliisi korostaa lisäksi, että mahdollisessa sääntelyn täsmentämisessä tulee varmistaa, ettei muutoksilla heikennetä nykyisen järjestelmän joustavuutta tai aiheuteta tarpeetonta päällekkäistä sääntelyä, vaan säilytetään esitutinnan toimivuus ja viranomaisten mahdollisuus arvioida suojelutarvetta tapauskohtaisesti.

4.3 Rikoslain muuttamista koskeva ehdotus

Direktiivi edellyttää, että jäsenvaltioilla on kattava ja selkeä rikosoikeudellinen sääntely naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan eri ilmenemismuodoista, mukaan lukien erityisesti digitaalinen väkivalta, vaino sekä seksuaaliseen väkivaltaan liittyvät teot. Poliisin näkökulmasta rikoslain ajantasaisuus ja selkeys ovat keskeisiä rikosten tehokkaan esitutinnan ja rikosnimikkeiden yhdenmukaisen soveltamisen kannalta.

Suomen rikoslainsäädäntö kattaa jo lähtökohtaisesti suurimman osan direktiivin edellyttämistä rikostyypeistä. Kuitenkin ehdotuksella voidaan arvioida olevan merkitystä erityisesti rikosten täsmällisen tunnistettavuuden ja ilmiöpohjaisen sääntelyn vahvistamisen osalta. Tämä on tärkeää, jotta esimerkiksi digitaalisen väkivallan ja verkossa tapahtuvan häirinnän eri muodot tulevat johdonmukaisesti arvioituiksi ja kirjatuiksi rikosprosessissa.

Poliisin kannalta rikoslain muutokset tukevat myös esitutinnan tehokkuutta, kun rikosnimikkeet ja tunnusmerkistöt vastaavat paremmin muuttuvia ilmiöitä. Samalla selkeä sääntely helpottaa rikosten ilmoittamista, kirjaamista ja tilastointia sekä parantaa viranomaisten välistä tiedonkulkua.

Direktiivin vähimmäistasoon nähden keskeinen arviointikohta on se, että rikoslain tulee mahdollistaa tehokas rikosoikeudellinen puuttuminen kaikkiin direktiivissä tarkoitettuihin väkivallan muotoihin ilman oikeudellisia tulkintaepävarmuuksia. Tässä suhteessa ehdotus tukee pääosin direktiivin vaatimuksia, mutta käytännön soveltamisen kannalta on tärkeää varmistaa, että mahdolliset uudet tai täsmennettävät rikostunnusmerkistöt eivät jää tulkinnanvaraisiksi.

4.4 Ehdotus asianomistajan yhteystietojen välittämistä tukipalveluihin koskevan säännöksen laajentamisesta koskemaan erityisen suojelun tarpeessa olevaa seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajaa

Ehdotuksessa keskeistä on, että asianomistajan yhteystietojen välittäminen tukipalveluihin laajennetaan koskemaan erityisen suojelun tarpeessa olevia seksuaalirikosten ja lähisuhdeväkivallan uhreja. Näin toimitaan jo useassa portaassa (ensipartion toimesta, kuulusteluaikaa sopiessa sekä kuulustelun yhteydessä). Poliisin näkökulmasta tämä vahvistaa nykyistä käytäntöä, jossa uhreja ohjataan tukipalveluihin, mutta tekee menettelystä aiempaa systemaattisempaa ja yhdenmukaisempaa.

Direktiivin vähimmäistaso edellyttää, että uhrin tunnistetaan varhaisessa vaiheessa ja heille tarjotaan aktiivisesti tietoa sekä pääsy tukipalveluihin ilman, että vastuu jää pelkästään uhrin oma-aloitteisuuden varaan. Ehdotus toteuttaa tätä tavoitetta vahvistamalla viranomaislähtöistä yhteydenottoa erityisen haavoittuvissa tilanteissa.

Poliisin käytännön näkökulmasta ehdotus voi parantaa uhrien kiinnittymistä tukipalveluihin ja siten edistää väkivallan katkaisemista sekä uusintarikollisuuden ehkäisyä. Erityisesti

lähisuhdeväkivaltatapauksissa varhainen ja automaattinen ohjaus tukipalveluihin on keskeinen tekijä uhrin turvallisuuden parantamisessa.

Samalla poliisi korostaa, että väkivaltarikosten ennaltaehkäisy ja uusintarikollisuuden vähentämisen kannalta on tärkeää huomioida myös rikoksesta epäillyn tai tekijän palveluihin ohjaaminen.

Poliisin näkemyksen mukaan tulisi varmistaa, että rikoksesta epäillyille on saatavilla riittävästi tarkoituksenmukaisia palveluja, kuten väkivallan katkaisuoohjelmia, mielenterveys- ja päihdepalveluja sekä muita kuntouttavia ja ohjaavia tukipalveluja. Näihin palveluihin ohjaaminen osana viranomaisprosessia voi osaltaan vähentää uusintarikoksen riskiä ja parantaa pitkäaikaista turvallisuutta.

Lounais-Suomen poliisilaitos onkin juuri allekirjoittanut yhteistyösopimuksen Turun kriisikeskuksen kanssa liittyen seksuaaliväkivaltatyötä. Yhteistyö koskee henkilöitä, jotka ovat syylistyneet tai epäiltyjä seksuaalirikoksesta, ovat tekoriskissä tai huolissaan seksuaalisia rajoja ylittävästä käyttäytymisestään. Poliisi voi jatkossa ohjata em. epäiltyjä tälle matalan kynnyksen palvelulle, mikä on poliisin näkökulmasta erittäin hyvä asia.

Poliisi katsoo, että kokonaisvaltainen lähestymistapa, jossa huomioidaan sekä uhrien suojelu että rikoksesta epäiltyjen tukipalvelut, tukee tehokkaimmin lähisuhdeväkivallan ja seksuaalirikosten ennaltaehkäisyä.

4.5 Ehdotus yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävästä jatkossa seurata ja arvioida Istanbulin sopimuksen ohella NKV-direktiivin tarkoittamia toimintapolitiikkoja ja toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on ehkäistä ja torjua direktiivin soveltamisalaan kuuluvan väkivallan kaikkia muotoja

Ehdotus on poliisin näkökulmasta pääosin direktiivin vähimmäisvaatimuksia tukeva ja kansallista seurantajärjestelmää vahvistava. Sen keskeinen hyöty on kokonaiskuvan parantaminen väkivallan torjuntatoimien vaikuttavuudesta. Samalla on tärkeää huolehtia siitä, että tehtävän laajentaminen toteutetaan selkeästi rajattuna ja siten, ettei se aiheuta päällekkäistä raportointia tai kohtuutonta hallinnollista lisätaakkaa viranomaisille, erityisesti poliisille.

4.6 Seri-tukikeskuksia koskeva ehdotus

Direktiivi edellyttää, että seksuaaliväkivallan uhreille on saatavilla riittävät, helposti saavutettavat ja ympärivuorokautiset tukipalvelut, jotka kattavat sekä akuutin kriisiavun että jatkotuen. Seri-tukikeskusten kehittäminen ja mahdollinen valtakunnallinen vahvistaminen toteuttaa tätä tavoitetta käytännön tasolla jo, sillä ne tarjoavat jo nykyisellään moniammatillista palvelua, johon sisältyy lääketieteellinen tutkimus, rikosilmoituksen tekemisen tuki sekä psykososiaalinen apu.

Ehdotuksen voidaan arvioida vahvistavan palveluiden yhdenvertaista saatavuutta eri puolilla maata. Poliisin näkökulmasta tämä on tärkeää, sillä nykytilassa palveluiden saatavuudessa voi olla alueellista vaihtelua. Direktiivin vähimmäistaso korostaa palvelujen tasalaatuisuutta ja saavutettavuutta, joten Seri-tukikeskusten vahvistaminen tukee tätä velvoitetta.

4.7 Seri-tukikeskuksiin liittyvä muutosehdotus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin

Direktiivi edellyttää, että seksuaaliväkivallan uhreilla on tosiasiallisesti esteetön pääsy välittömiin ja laadukkaisiin tukipalveluihin riippumatta uhrin taloudellisesta asemasta. Tässä suhteessa maksuttomuuden tai kustannusesteiden poistamisen selkeä lainsäädännöllinen varmistaminen on keskeinen keino varmistaa palveluiden saavutettavuus.

Poliisin näkökulmasta on tärkeää, että uhri ohjautuu Seri-tukikeskukseen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ilman pelkoa kustannuksista. Maksuttomuuteen liittyvä selkeä sääntely tukee myös poliisin työtä, sillä se madaltaa kynnystä hakeutua palveluihin ja lisää todennäköisyyttä, että rikosilmoitus tehdään ja tarvittava näyttö saadaan talteen oikea-aikaisesti.

Samalla on poliisin näkökulmasta tärkeää, että sääntely on selkeää, jotta käytännön ohjaustilanteissa ei synny epävarmuutta maksukäytännöistä tai palveluihin pääsystä. Selkeä lainsäädäntö tukee viranomaisten välistä yhteistyötä ja yhdenmukaista käytäntöä koko maassa.

5. Taloudelliset vaikutukset

Poliisi katsoo, että Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumista koskevan direktiivin täytäntöönpanolla on taloudellisia vaikutuksia viranomaisille. Ehdotetut muutokset edellyttävät koulutusta, toimintamallien kehittämistä, mahdollisia tietojärjestelmämuutoksia sekä viranomaisten välisen yhteistyön ja tiedonvaihdon vahvistamista, mistä aiheutuu lyhyellä aikavälillä lisäkustannuksia erityisesti esitutkintaviranomaisille. Pitkällä aikavälillä ne voivat osin tasapainottua väkivallan vähentymisen ja rikosprosessin tehostumisen kautta.

Koska direktiivin mukaisia toimenpiteitä jo laajalti tehdään ei direktiivin toimeenpano sekä siihen liittyvät lainsäädäntömuutokset välttämättä lisää poliisin työmäärää tai koulutustarvetta merkittävästi eikä siksi näin ollen myöskään aiheuta merkittäviä lisäkustannuksia.

Poliisi korostaa kuitenkin, että keskeinen taloudellinen vaikutus syntyy siitä, miten varhaisessa vaiheessa väkivaltaan puututaan. Mitä aikaisemmin riskit tunnistetaan ja tekijän toimintaan puututaan, sitä todennäköisemmin voidaan ehkäistä vakavampien rikosten syntyminen, uusintarikollisuus sekä niistä aiheutuvat laajat yhteiskunnalliset kustannukset.

Poliisin näkemyksen mukaan painopisteen siirtäminen varhaiseen puuttumiseen ja tekijään kohdistuviin toimenpiteisiin, kuten ohjaamiseen palveluihin ja väkivallan katkaisuun tähtääviin toimenpiteisiin, voi pitkällä aikavälillä vähentää merkittävästi kokonaiskustannuksia. Tämä koskee sekä rikosprosessin kustannuksia että sosiaali- ja terveydenhuollon sekä muiden korjaavien palvelujen kuormitusta.

Tehostunut puuttuminen lähisuhdeväkivaltaan ja seksuaalirikoksiin voi vähentää rikosten toistuvuutta, oikeusprosessien määrää sekä sosiaali- ja terveydenhuollon raskaita palvelutarpeita.

6. Vaikutukset viranomaistoimintaan

Poliisi katsoo, että Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumista koskevan direktiivin täytäntöönpanon vaikutukset viranomaistoimintaan ovat kokonaisuutena hallittavissa, eikä ehdotettujen muutosten arvioida edellyttävän perusteellista uudelleenorganisointia nykyisiin toimintamalleihin.

Poliisi toteaa, että viranomaisten keskeiset prosessit, kuten esitutinnan menettelyt, riskinarviointi sekä moniammatillinen yhteistyö, ovat jo nykyisellään pitkälti linjassa ehdotettujen tavoitteiden kanssa. Erityisesti lähisuhdeväkivallan ja seksuaalirikosten käsittelyssä on jo käytössä vakiintuneita käytäntöjä, jotka tukevat uhrien suojelua ja riskien arviointia.

Samalla poliisi kuitenkin arvioi, että sääntelyn tarkentaminen ja uusien velvoitteiden mahdollinen laajentaminen voivat edellyttää toimintatapojen yhtenäistämistä, ohjeistusten päivittämistä sekä henkilöstön koulutusta. Lisäksi muutoksilla voi olla jonkin verran vaikutuksia viranomaisten väliseen työnjakoon ja tiedonkulun käytäntöihin.

Poliisi korostaa, että toimeenpanon onnistuminen edellyttää selkeää ohjeistusta ja riittävää resursointia, jotta mahdolliset muutokset voidaan toteuttaa ilman, että ne heikentävät viranomaistoiminnan tehokkuutta tai viivästyttävät rikosprosessien käsittelyä.

7. Yhteiskunnalliset vaikutukset

Poliisi arvioi, että ehdotetuilla muutoksilla on todennäköisesti myönteisiä yhteiskunnallisia vaikutuksia erityisesti asenteisiin ja tietoisuuteen naisiin kohdistuvasta väkivallasta sekä lähisuhdeväkivallasta. Sääntelyn ja viranomaistoiminnan kehittäminen voi osaltaan vahvistaa ilmiön näkyvyyttä, parantaa uhrien asemaa ja lisätä luottamusta viranomaisjärjestelmään.

Poliisi katsoo kuitenkin, että laajempien yhteiskunnallisten vaikutusten, kuten väkivallan kokonaismäärän kehityksen tai pitkäaikaisten käyttäytymismuutosten, tarkka arviointi on vaikeaa. Vaikutukset riippuvat useista samanaikaisista tekijöistä, kuten palvelujärjestelmän toimivuudesta, ennaltaehkäisevien toimien tehokkuudesta sekä yleisestä yhteiskunnallisesta kehityksestä.

Poliisi korostaa, että vaikka yksittäisten toimenpiteiden vaikutuksia on haastavaa erottaa, kokonaisuus tukee väkivallan vastaisen työn pitkäjänteistä kehittämistä ja voi vahvistaa turvallisuuden tunnetta yhteiskunnassa.

8. Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Poliisin näkökulmasta mietinnön perustuslakia ja säätämisyjärjestystä koskevat arviot ovat pääosin asianmukaisia. Esityskokonaisuus toteuttaa hyväksyttävää perusoikeustavoitetta eli väkivallan uhrien suojelua, ja se on pyritty yhteensovittamaan rikoksesta epäiltyjen oikeusturvan sekä

tietosuojavaatimusten kanssa. Keskeinen edellytys perustuslainmukaisuudelle on, että sääntely pysyy riittävän täsmällisenä ja että erityisesti henkilötietojen käsittelyä ja viranomaisten tiedonvaihtoa koskevat säännökset ovat selkeitä ja tarkkarajaisia.

9. Muut havainnot

Poliisi toteaa muilta osin, että esitettyjen muutosten valmistelussa korostuu tavoite vahvistaa erityisesti asianomistajan asemaa, suojelua ja palveluihin ohjautumista rikosprosessin eri vaiheissa. Tämä on kannatettavaa ja vastaa keskeisiin lähisuhdeväkivallan ja seksuaalirikosten uhrien suojelutarpeisiin.

Poliisi kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että kokonaisuudessa on tärkeää varmistaa selkeä tasapaino rikosprosessin toimivuuden ja asianomistajan suojelun välillä. Sääntelyn ja menettelyjen kehittämisessä tulee huolehtia siitä, ettei esitutinnan tehokkuus, prosessuaalinen selkeys tai oikeusturva heikkene, vaikka uhrin suojelua vahvistetaan.

Poliisi korostaa erityisesti, että viranomaisten roolien ja vastuiden tulee olla selkeästi määriteltyjä siten, että on yksiselitteistä, mikä tehtävä kuuluu esitutkintaviranomaiselle ja mikä esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollolle tai muille tukipalvelutoimijoille. Selkeä työnjako on edellytys toimivalle kokonaisuudelle ja ehkäisee päällekkäistä työtä sekä epäselvyyksiä vastuunjaossa.

Poliisin näkemyksen mukaan käytännön toteutuksessa keskeistä on, että esitutkintaviranomaisen rooli säilyy rikosprosessin toteuttamisessa ja turvallisuuden välittömässä arvioinnissa, kun taas laajempi hoito-, tuki- ja palveluohjaus kuuluu ensisijaisesti muille toimivaltaisille viranomaisille.

10. Lopuksi

Lopuksi poliisi toteaa, että Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumista koskevan direktiivin tavoitteet ovat kannatettavia ja tukevat väkivallan ehkäisyä, uhrien aseman vahvistamista sekä viranomaisyhteistyön kehittämistä. Poliisi pitää tärkeänä, että täytäntöönpanossa varmistetaan viranomaisten roolien ja vastuiden selkeys sekä toimivien käytäntöjen säilyminen esitutkinnassa.

Poliisi korostaa, että muutosten toimeenpanon tulee perustua nykyisten toimivien rakenteiden kehittämiseen, riittävään resursointiin sekä viranomaisten välisen yhteistyön vahvistamiseen. Erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, että uhrien suojelu ja rikosprosessin tehokas toteuttaminen muodostavat tasapainoisen kokonaisuuden, jossa vastuut ovat selkeästi määriteltyjä.

Yksinkertaistettuna voisi todeta, että paljolti jo vallitseva käytäntö säädetään jatkossa laeilla, jolloin yhtenäiset menettelyt tukevat esitutkinnan laatua, parantavat oikeusturvaa ja vähentävät alueellisia eroja viranomaistoiminnassa.

Poliisin näkökulmasta direktiivin vähimmäisvelvoitteet on siis mahdollista toteuttaa useilla eri tavoilla, mutta laajempi ja yhtenäinen lainsäädäntöpohjainen toteutus on käytännössä tehokkain keino varmistaa velvoitteiden yhdenmukainen soveltaminen koko maassa. Pelkät ohjeistukseen tai hallinnollisiin ratkaisuihin perustuvat vaihtoehdot eivät todennäköisesti takaa riittävää yhtenäisyyttä, oikeusvarmuutta tai uhrien tasavertaista asemaa.

Turussa 4.7.2026

Jutta Karrento

rikoskomisario, Lounais-Suomen poliisilaitos